

Motion till riksdagen

1989/90:Sf360

av Rune Backlund (c)

Överprövning av försäkringskassornas administrativa beslut

Dagens försäkringskassor har en unik ställning i svensk offentlig förvaltning. De allmänna försäkringskassorna tillkom genom en ombildning av de erkända sjukkassorna 1955. Före ombildningen var kassorna privaträttsliga föreningar som var underställda understödsföreningslagens bestämmelser. Vid ombildningen upphörde den lagen och de föreningsrättsliga bestämmelserna togs i in lagen om obligatorisk sjukförsäkring.

I socialförsäkringens administrationsnämnds betänkande (SOU 1960:35) konstateras att "De allmänna sjukkassorna är självständiga rättssubjekt. Varje kassa har egna stadgar och ekonomiskt ansvar för den av kassan bedrivna verksamheten." I betänkandet konstateras vidare: "Det är uppenbart, att kassorna inte är statliga organ, ehuru de uteslutande har att ombesörja statliga förvaltningsuppgifter." Med hänsyn till detta ansågs kassorna vara "offentlighetsrättsliga personer".

Försäkringskassorna är idag en stor organisation med 18 000 anställda och ett omfattande kontorsnät. Man ansvarar för administrationen av socialförsäkringen som under budgetåret 1990/91 omfattar drygt 250 miljarder kr. I stort sett alla människor i vårt land kommer någon gång under året i kontakt med försäkringskassan.

I ledningen för försäkringskassorna finns en styrelse, vars ordförande och vice ordförande utses av regeringen medan ledamöterna utses av landstinget.

Riksdag och regering har den totala kontrollen över de förmåner och försäkringar som kassorna har i uppgift att administrera. Kassornas kostnader för administrationen bekostas också av offentliga medel.

När det gäller den egna förvaltningen är som ovan framgått försäkringskassorna att betrakta som självständiga offentliga organ. Det innebär att kassornas styrelser har stor frihet att själva fatta beslut om förändringar i sin organisation. Man behöver rent principiellt sett inte i sina beslut ta någon större hänsyn till de riktlinjer som eventuellt regering och riksdag har beslutat. I praktiken är dock situationen något annorlunda eftersom statens anslag omges av bestämmelser om hur medlen ska användas.

Den principiellt intressanta frågan uppstår när beslut fattade av statsmakten tolkas olika av kassorna och staten. En sådan fråga är förändringarna i kassornas lokalkontorsnät.

Frågan om lokalkontorsnätet har behandlats flera gånger av riksdagen

som då uttalat vikten av att det finns ett vittförgrenat nät av kontor som kan betjäna allmänheten. Senaste gången riksdagen gjorde sådana uttalanden var det med anledning av socialförsäkringsutskottets betänkande 1988/89:10. Trots dessa klara uttalanden fortsätter försäkringskassorna på olika håll i landet att lägga ner lokalkontor.

På flera håll har man protesterat kraftigt mot besluten om nedläggning av kontor som fattats av kassornas styrelser. Man har i sina protester hänvisat till uttalandena från riksdagen.

I dagsläget finns inga formella möjligheter för de protesterande att få beslutet överprövat i högre instans. Man kan alltså inte pröva om försäkringskassans styrelse har tolkat riksdagens och regeringens riktlinjer för verksamheten på ett korrekt sätt. Denna ordning skapar en vanmakt hos de människor som direkt påverkas av en försämrad samhällsservice.

Jag anser det rimligt att beslut i kassornas styrelser som påverkar servicen till allmänheten ska kunna överprövas i en högre instans. Lämpligen bör sådana beslut kunna överklagas till riksförsäkringsverket som har tillsynsansvaret över kassorna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna till överprövning av förvaltningsbeslut i försäkringskassornas styrelser.

Stockholm den 25 januari 1990

Rune Backlund (c)